Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunta
Lakivaliokunta

25.11.2024

TEM asiantuntijalausunto Lakivaliokunta 26.11.2024 UJ 14/2024 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta direktiiviksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ja seksuaalisen riiston sekä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin torjumisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2004/68/JHA korvaamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) lausuu ehdotuksen 12 artiklasta, jonka mukaan rikostausta tulisi selvittää lasten kanssa työskentelevien osalta heti työsuhteeseen otettaessa.

Voimassa olevan direktiivin 2011/93/EU 12 artiklassa velvoitetaan jäsenvaltiot säätämään oikeudesta pyytää rikosrekisteritiedot henkilöistä, joita rekrytoidaan työhön tai vapaaehtoistoimintaan lasten kanssa. Muutosehdotuksen perusteella tällaisiin tehtäviin työntekijöitä ja vapaaehtoisia rekrytoivilla työnantajilla ja vapaaehtoistehtävien järjestäjillä *olisi aiemman oikeuden sijaan velvollisuus pyytää rikosrekisteriote*. Ehdotuksessa rikostaustan selvittämisvelvollisuus on lisäksi laajennettu koskemaan sellaisia järjestötyöntekijöitä, jotka työssään käsittelevät lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia.

Suomessa tietojen pyytämisestä on säädetty laissa lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002) koskien palvelussuhteita. Lakia sovelletaan työ- ja virkasuhteessa tehtävään työhön, johon *pysyväisluontoisesti ja olennaisesti kuuluu ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa*. Lain 3 §:ssä rikosrekisteriotteen pyytäminen on jo säädetty työnantajan velvollisuudeksi silloin, kun rekrytoidaan henkilöä tehtäviin, joissa hän on henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisten kanssa. Poikkeuksena velvollisuuteen on kuitenkin 2 §:n 3 momentin mukaan tilanteet, joissa työ kestää yhden vuoden aikana yhteensä enintään 3 kuukautta.

Ehdotettuun artiklaan on pyritty saamaan joustavuutta ja liikkumavaraa, jotta asiasta voitaisiin jatkossakin säätää kansallisesti mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla ja jotta viranomaisten, työnantajien ja vapaaehtoistoiminnan järjestäjien hallinnollinen taakka ei lisääntyisi kohtuuttomasti. Tavoiteltua joustavuutta sääntelyyn ei kuitenkaan ole saatu, joskin *velvollisuutta on* viimeisimmässä ehdotuksessa *rajattu* niin, että

se koskisi vain kaikkein keskeisimpiä toimialoja, joita olisivat *lastensuojelu, opetus- ja kasvatus, lastenhoito ja terveydenhuolto*. Velvollisuuden laajentaminen muiden alojen toimijoihin jäisi kansallisen harkinnan varaan.

Lisäksi ehdotuksessa rikostaustan selvittämisvelvollisuus on laajennettu koskemaan sellaisia järjestötyöntekijöitä, jotka työssään käsittelevät lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia. Tähän vaatimukseen ei sovellettaisi kriteeriä ”suoraan ja säännöllisesti” työskentelystä. TEM:llä ei ole ehdotuksen huomautettavaa, koska kyse on lasten suojelemiseksi edellytettävästä menettelystä ja soveltamisalan koskisi lähinnä järjestöjä, joiden tehtävänä olisi edistää työtä lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumiseksi. Ehdotuksen toteuttaminen edellyttäisi kuitenkin lainsäädännön muuttamista.

TEM pitää hyvänä U-kirjelmässä esitettyä lähestymistapaa. TEM pitää hyvänä, että ehdotettuun sääntelyyn on pyritty saamaan neuvottelujen aikana joustavuutta lyhytkestoisiin sijaisjärjestelyihin ja liikkumavaraa, jotta asiasta voitaisiin jatkossakin säätää kansallisesti mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Ehdotuksen käsittelyn aikana tehtyjä edellä mainittuja rajauksia TEM pitää perusteltuina.

TEM pitää tärkeänä, että direktiiviehdotuksen jatkovalmistelussa pyrittäisiin vielä huomioimaan kansallinen liikkumavara lyhytkestoisten sijaisuuksien osalta ja direktiivin asettamia velvoitteita rikostaustan selvittämiseen. Olisi tärkeää, että direktiiviehdotuksen 12 artiklan käsitettä ”suoraan ja säännöllisesti” tekemisissä lasten kanssa voitaisiin tulkita niin, että se ei koskisi lyhytkestoisia sijaisuuksia ja siten antaisi kansallista liikkumavaraa direktiivin implementoinnissa. Tämä olisi tärkeää erilaisissa sijaisuusjärjestelyissä, joiden osalta TEM on esittänyt huolia aikaisemmassa lausunnossaan asian käsittelyn yhteydessä lakivaliokunnalle ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle.

.

Neuvotteleva virkamies Päivi Kantanen

Jakelu Lakivaliokunta

Tiedoksi OHJY, TEM
Jan Hjelt, TEM
Nico Steiner, TEM